herpy

SCYNKI

Spiny Skink

Tribolonotus novaeguineae

Tribolonotus novaeguineae to mały, płochliwy scynk z nizinnych lasów deszczowych Nowej Gwinei z rzędami ostrych, zagiętych do tyłu łusek wzdłuż grzbietu. Żyje ukryty w wilgotnej ściółce leśnej, jest aktywny głównie o zmierzchu i składa tylko jedno jajo naraz. O utrzymaniu właśnie tego gatunku wiadomo niewiele, a najlepiej sprawdza się jako zwierzę do obserwacji.

Rodzina: Scincidae Dawna nazwa: *Zonurus novaeguineae*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**16-20 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**27-28 °C**
Temperatura w nocy	**22-24 °C**
Wilgotność	**70-90%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**36-48 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1 jaj**
Zniesienia w roku	**1-6**
Inkubacja	**65-85 dni** przy 23-27 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Załącznik D**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tribolonotus novaeguineae to zwarty, masywnie zbudowany scynk o krótkiej głowie, silnych nogach i czterech rzędach kilowatych, ostro zakończonych łusek wzdłuż grzbietu, które nadają mu opancerzony, niemal smoczy wygląd. Ubarwienie jest ciemnobrązowe, a spód ciała żółtawy do kremowego. Boki pokrywają drobne kilowate łuski, a przed okiem znajduje się tylko mała, jasnopomarańczowa do żółtej plamka. Blisko spokrewniony *Tribolonotus gracilis* ma natomiast na bokach guzki i szeroki, czerwonopomarańczowy półpierścień wokół oka i jest to najpewniejsza cecha odróżniająca oba gatunki, często mylone w handlu.

Gatunek został opisany przez Hermanna Schlegla w 1834 roku i jest gatunkiem typowym rodzaju. Ciało mierzy około 8-10 cm od pyska do kloaki, a ogon jest mniej więcej tej samej długości, więc długość całkowita wynosi około 16-20 cm. Rodzaj ma dwie nietypowe wśród scynków cechy: gruczoły na brzuchu i pory na dłoniach i podeszwach stóp oraz zdolność wydawania dźwięków. Kilku autorów uważało, że *T. gracilis* i *T. novaeguineae* to jeden gatunek, ale nowsze badania pokrewieństwa traktują je jako dwa gatunki o odmiennej ekologii i tak samo czyni ten poradnik.

Zwierzę jest płochliwe i przez większą część doby pozostaje w ukryciu, więc nadaje się do obserwacji, a nie do brania na ręce.

Występowanie i środowisko

Tribolonotus novaeguineae występuje na Nowej Gwinei, zarówno w części indonezyjskiej (prowincje Papua i Papua Zachodnia), jak i w Papui-Nowej Gwinei. Stanowiska rozciągają się na większą część wyspy: od Półwyspu Ptasia Głowa koło Manokwari i południowo-zachodniego wybrzeża nad Zatoką Triton i Timiką, przez okolice Jayapury i Vanimo, aż po Góry Torricelli, Wewak, Madang i Lae. Większość stanowisk leży na nizinach i niskich wzgórzach. Lokalizacją typową jest dawny fort Merkusoord nad Zatoką Triton na południowo-zachodnim wybrzeżu wyspy.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja i Papua-Nowa Gwinea.

ŚRODOWISKO

Rodzaj zamieszkuje ciepły, wilgotny las deszczowy, gdzie zwierzęta przebywają pod opadłymi gałęziami, liśćmi i inną ściółką leśną, często w pobliżu wody. Zakopują się pod ściółkę i mają gniazdo między nią a glebą. Podłoże jest zawsze wilgotne, a zwierzęta polują o zmierzchu na małe dżdżownice, larwy i owady. Nie wygrzewają się w słońcu, lecz ogrzewają się w kryjówce lub pod nagrzanym przez słońce martwym drewnem. Rodzaj występuje także na plantacjach palm kokosowych, gdzie zwierzęta mieszkają w stertach łupin kokosowych.

Klimat nizin Nowej Gwinei jest ciepły i wilgotny przez cały rok, z temperaturą w dzień około 27 °C, nocą około 23 °C i wilgotnością powietrza powyżej 70 %.

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Tribolonotus novaeguineae* wiadomo niewiele. Gatunek żyje w tym samym typie dna lasu deszczowego co *Tribolonotus gracilis* z północnej Nowej Gwinei, ma tę samą wielkość i w dużej mierze te same wymagania. Wartości podane w poradniku, także dotyczące rozmnażania, zostały zapożyczone od niego.

Pojedyncze dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Para potrzebuje co najmniej 90 × 45 cm powierzchni dna. Terrarium otwierane od przodu zapewnia więcej spokoju niż otwierane od góry.

Podłoże powinno dobrze trzymać wilgoć i naśladować glebę lasu deszczowego, np. około 60 % ziemi próchnicznej i 40 % włókna kokosowego, o grubości 5-10 cm, a grubsze, jeśli rośliny sadzi się bezpośrednio w nim. Na wierzch połóż grubą warstwę opadłych liści i zapewnij korek, kawałki kory i łupiny kokosowe jako kryjówki, tak aby zwierzę mogło samo wybierać. Terrarium powinno być wentylowane na tyle, żeby lekko przesychało między zraszaniami, ale nie na tyle, żeby spadała wilgotność.

Gdy zwierzę jest dorosłe, najlepiej trzymać je pojedynczo. Osobniki tej samej płci są wobec siebie agresywne, zwłaszcza samce. Parę można trzymać razem w przestronnym terrarium z wieloma kryjówkami. Usuwaj odchody codziennie, a całe podłoże wymieniaj co 3-4 miesiące.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 24-27 °C, a ciepła kryjówka z temperaturą 27-28 °C utrzymuje zwierzę w aktywności, mimo że nie wygrzewa się ono w słońcu. W nocy odpowiednie jest 22-24 °C.

Użyj małej lampy grzewczej w ceramicznej oprawce nad kryjówką, sterowanej termostatem. Jeśli w pomieszczeniu jest nocą zimno, stosuje się ceramiczny promiennik ciepła bez światła. Mierz temperaturę czujnikiem wewnątrz samej kryjówki.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-90 %, najwyższa w nocy, a podłoże musi być zawsze wilgotne. Zraszaj terrarium rano i wieczorem czystą wodą (z odwróconej osmozy lub destylowaną), a jeśli zwierzęta mają się rozmnażać, podnieś wilgotność do 85-90 %. Zwierzę łatwo się odwadnia, więc płaska miska z wodą, częściowo wkopana w podłoże, musi stać zawsze. Zwierzę pije i siedzi w misce, a przestraszone potrafi długo wstrzymywać oddech pod wodą. Wymieniaj wodę codziennie.

Matowe oczy i wiotkie ciało są oznaką odwodnienia.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny o zmierzchu i nie potrzebuje mocnego miejsca do wygrzewania, ale 12 godzin światła dziennego na dobę utrzymuje rytm dobowy. Najlepszym rozwiązaniem jest słabe UVB: świetlówka T5 dla gatunków leśnych żyjących w cieniu (strefa Fergusona 1), z indeksem UV 1-2 w najjaśniejszym miejscu pod lampą. Zwierzę poradzi sobie bez UVB, jeśli pokarm jest posypywany wapniem z witaminą D3, ale UVB zapewnia bardziej naturalny metabolizm. Świetlówkę wymienia się co 12 miesięcy, a w terrarium musi być dużo cienia i kryjówek.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Tribolonotus novaeguineae jest owadożerny. Podstawą diety są świerszcze, karaczany, dżdżownice, mączniki i jedwabniki, a larwy barciaka i drewnojady podaje się w mniejszych ilościach. Żywa dżdżownica położona przy kryjówce zwykle wywabia zwierzę na zewnątrz. Ofiara może mieć najwyżej połowę szerokości głowy zwierzęcia, a w przypadku młodych najwyżej szerokość odstępu między oczami.

Młode karmi się codziennie, a dorosłe co drugi dzień. Podawaj tyle, ile zwierzę zje w około pięć minut. Oprószaj pokarm wapniem przy każdym karmieniu, a wapniem z witaminą D3 przy co drugim. Owady karmowe należy dobrze odżywiać przez 1-3 doby przed podaniem.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tribolonotus novaeguineae nadaje się do obserwacji, a nie do brania na ręce. Schwytany może wydawać dźwięki, udawać martwego, próbować uciec lub odrzucić ogon, a to go stresuje. Daj nowemu zwierzęciu co najmniej dwa tygodnie spokoju, a potem przyzwyczajaj je do brania owadów z pęsety o miękkich końcówkach. Zwierzę widać najczęściej o świcie, o zmierzchu i podczas karmienia.

Większą część dnia spędza w kryjówce. Para często dzieli kryjówkę i głośno broni gniazda, zwłaszcza gdy leży w nim jajo. Gatunek można trzymać w wilgotnym terrarium ekspozycyjnym razem z małymi żabami i jaszczurkami o tych samych wymaganiach, ale jaja i młode są we wspólnych terrariach zagrożone, a to wymaga dużego terrarium z wieloma kryjówkami.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w wieku 3-4 lat. Samiec jest często większy i masywniejszy od samicy, ale wielkość nie jest pewną cechą. W obrębie rodzaju samiec ma prostokątne pole z czterech do sześciu powiększonych łusek brzusznych w okolicy pępka oraz szare do szaroniebieskich, uwypuklone pory pod trzecim i czwartym palcem tylnej stopy. Spód ciała można obejrzeć, wkładając zwierzę do małego, pustego szklanego pojemnika i fotografując je przez dno.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie tego gatunku jest słabo opisane. Rodzaj rozmnaża się w porze deszczowej, a w terrarium okres lęgowy inicjuje się częstszym zraszaniem i wyższą wilgotnością. Wybierz zdrową, dorosłą parę i daj jej czas na zaaklimatyzowanie się w terrarium o powierzchni dna co najmniej 90 × 45 cm z kilkoma kryjówkami, tak aby zwierzęta mogły same wybierać. Jeśli zwierzęta do siebie pasują, często dzielą jedną kryjówkę.

Poza okresem lęgowym utrzymuj wilgotność około 70 %, a gdy zbliża się okres lęgowy, podnieś ją do 85-90 %, zraszając kilka razy dziennie. Temperatura powinna mieścić się w zakresie od 23 do 27 °C. Karm co drugi dzień, opierając dietę na świerszczach i dżdżownicach.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Gatunek jest jajorodny. Samica składa tylko jedno skórzaste, owalne jajo naraz, o długości około 2 cm, w odstępach 5-6 tygodni i do sześciu jaj w jednym sezonie lęgowym. Jajo jest zakopywane tuż pod powierzchnią wewnątrz kryjówki.

Zrób w podłożu zagłębienie na kilka centymetrów bezpośrednio pod kryjówką wybraną przez parę i wypełnij je luźno ubitą, lekko wilgotną mieszanką torfowca i ziemi próchnicznej. Przykryj korą korkową. Zwierzęta agresywnie bronią gniazda.

INKUBACJA

Jaja najlepiej wykluwają się w inkubatorze. Ostrożnie wyjmij jajo z gniazda i umieść je do połowy zagłębione w wilgotnym torfowcu w lekko wentylowanym pojemniku, nie obracając go. Mech powinien być tak wilgotny, żeby po mocnym ściśnięciu garści nie kapała z niego woda. Dopóki jajo jest twarde i jędrne, nie dodaje się więcej wody. Jeśli będzie to konieczne, podlewaj mech, nigdy jajo.

W temperaturze 23-27 °C wyklucie następuje po 65-85 dniach. Zapadnięte jajo jest zwykle wyschnięte lub martwe, a jajo, które się poci, obumiera lub już jest martwe. Lekkie zapadnięcie i wilgoć na skorupce tuż przed wykluciem są jednak normalne.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą po wykluciu 6-8 cm i ważą 3-5 g, a w ciągu kilku godzin szukają pokarmu i kryjówki. Młode można odchowywać w plastikowym pojemniku lub małym terrarium z wilgotnym ręcznikiem papierowym lub mchem, łupiną kokosową jako kryjówką i płytką miską z wodą. Karm je codziennie małymi świerszczami i innymi żywymi ofiarami, a pokarm posypuj wapniem z witaminą D3 przy co drugim karmieniu.

Para i jej młode mogą żyć razem, ale oddziel młode, gdy zabraknie miejsca, a najpóźniej zanim osiągną dojrzałość płciową.

Zdrowie i częste błędy

O chorobach i pasożytach w obrębie rodzaju wiadomo niewiele, a odłowione z natury zwierzęta, które wyglądają na zdrowe, mogą nagle umrzeć, także po kilku latach w niewoli. Typowe problemy i zapobieganie to:

- Pasożyty u świeżo kupionych, odłowionych z natury zwierząt. Trzymaj nowe zwierzęta na kwarantannie pojedynczo w małym, prosto urządzonym pojemniku z wilgotnym ręcznikiem papierowym, płytką miską z wodą i łupiną kokosową, i jak najszybciej zleć weterynarzowi badanie próbki kału pod kątem robaków i pierwotniaków.
- Odwodnienie. Matowe oczy i wiotkie ciało są oznaką choroby lub zbyt niskiej wilgotności.
- Choroba metaboliczna kości przy niedoborze wapnia i witaminy D3. Posypuj pokarm wapniem i witaminami, a najlepiej stosuj też słabe UVB.
- Utrata ogona na skutek przestraszenia lub brania na ręce.

Zdrowe zwierzę jest czujne, ma czyste, błyszczące oczy i nie ma ran, pasożytów ani deformacji. Może stać zupełnie nieruchomo, ale powinno reagować na dotyk. Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je lub jest apatyczne.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.